

Els mil i un llibres musicals per al 2015 (part I)

El final de l'any 2014 va venir farcit de llibres musicals. Alguns traspassen les fronteres entre disciplines, per poc que vulguem mirar, investigar o escoltar. Perquè no voldrà-em perdre'ns cap lectura pel camí i alhora estarem ben atents a aquest 2015, que es presenta tant o més ple de novetats. Abans de capbussar-nos-hi, però, començem aquest 2015 desgranant lectures d'un passat recent que no només recomano, sinó que apunto per engrescar-vos a la seva lectura i coneixement (que aquí no hi ha espai ni per a afluïts ni per a rebaixes o saldos). Si us dic que penseu en un pintor que usava el mètode paranoicocrític per aconseguir el "descrèdit de la realitat" i que quan parlava semblava que cantés -de tant regorgitants que li sortien els mots, que encara que parlés en un francès o un castellà se li omplia la boca de l'accent català-, suposo que sabreu que m'estic referint a l'inefable Salvador Dalí (1904-1989). *Enderrock* va repassar el seu vessant més musical en aquell *Rockcol·lecció* número 22 (juliol 2005), però enguany també se'n sentirà a parlar, perquè després que just fa un any se celebrés discretament el 25è aniversari de la mort del pintor, enguany encara cuegen els actes de commemoració.

Dels actes que s'estan organitzant destacarà a Barcelona, entre el 19 de març i el 28 de juny, l'exposició *Dalí/Picasso*, organitzada pel Museu Dalí de Saint Petersburg (Florida, EUA) i el Museu Picasso de Barcelona, amb la col·laboració de la Fundació Gala-Dalí. Però prèviament a aquesta efemèride, Enciclopèdia Catalana ha editat a final del 2014 un llibre inèdit de Salvador Dalí, un llibre d'artista (999 còpies, a un preu que el mercat de l'art marca, i prou inaccessible tot s'ha de dir: 2.950 euros). L'obra conté 50 il·lustracions de les 500 que havien d'acompanyar una edició de *Les mil i una nits* que va quedar aturada, però no finiquitada...

Imatges. Esquerra: Arxiu T600408: "Aquell jardí el guardaven dos vells que s'enamoraren d'ella i constantment li demanaven que tingués relacions amb ells". La dona devota i els dos vells (Nit, 394) / Dreta: Arxiu T600412: "Ara i adés s'aturava, destapava la cistella, tocava la flauta i les tres serps, com per art d'encanteri, es dreçaven" L'encantador de serps (Nit, 907)

És per la història i pel contingut del llibre d'estudi que l'acompanya, però, que crec que val la pena ser referenciada aquí. Dalí ja havia il·lustrat altres llibres de la literatura universal per a la família propietària de les il·lustracions que ara es publiquen, la família Albaretto (des de Shakespeare fins a passatges bíblics, ja que eren molt creients), però la gràcia de les *Mil i una nits* és que el mateix Dalí se'l va fer encomanar, va demanar ell mateix que se'l contractés per poder deixar-hi anar la seva veta orientalista, hereva del seu admirat pintor Fortuny i també de tants músics que hi van trobar inspiració a Orient (des de **Rimski-Kórsakov** a **Mozart**, passant per **Rossini**, **Verdi** o **Ravel**).

Dalí era un amic de totes les arts, de la música a la literatura; perquè, de fet, *L'Amic de les Arts* va ser una revista d'art i literatura publicada mensualment a Sitges entre 1926 i 1929, on Dalí va escriure 23 articles; una revista que és considerada la publicació catalana d'avantguarda més destacada del període d'entreguerres, on es va idear el *Manifest Groc* de Dalí, Montanyà i Gasch, tot un revulsiu per a la societat del moment (també per la seva banda *Enderrock* va voler impulsar un *Manifest blanc de Cadaqués*, al seu número 99, de desembre de 2003, amb els noms més destacats del surrealisme musical català del moment).

L'any 1951 Dalí signaria un altre manifest, un de místic, on deia que "L'èxtasi místic és 'superalegre', explosiu, desintegrant, supersònic, ondulatori i corpuscular". A part de "supersònic", Dalí ressona a la història també quan prologa un text sobre Freud i etziba: "Confucí ens va

embolicar com a xinos, se'n va del costat de la borsa al so de la Patètica de **Beethoven**". El seu darrer gran *happening* va ser l'any 1966 davant 3.000 espectadors a Nova York, on hi havia accions simultànies del compositor Lleonard Balada, el ball flamenc del gitano català Josep Barrera, una gran bombolla de plàstic transparent amb dos quartets i una banda de rock'n'roll (no he pogut esbrinar si era la mateixa **Velvet Underground**, amb qui va col·laborar a l'espectacle d'Andy Warhol *Exploding Plastic Inevitable*), el poeta Moondog a dalt d'un pedestal, ballarins i ballarines de dansa moderna, el presentador Ben Graver i l'estríper Silva, mentre Dalí pintava assistit pel cartellista Carles Fontserè.

També a final dels seixanta Dalí va anunciar que estava organitzant amb **John Lennon** el primer pelegrinatge de hippies a Santiago de Compostel·la (ara el que sembla que va triomfar més aviat va ser Benarés, però...). Els setanta van escoltar *Être Dieu*, que Salvador Dalí va gravar en disc l'any 1974 amb un llibret escrit per Manuel Vázquez Montalbán a partir de converses amb el pintor. Una de les últimes pintures de Dalí es deia *Llit i dues tauletes de nit atacant violentament un violoncel* (1983).

De Dalí a Daniel Johnston

I com lliga Dalí amb la música actual encara avui? Doncs resulta que, tot i que només en va fer cent, d'il·lustracions, de les 500 que deia el contracte per a *Les mil i una nits*, d'aquestes 100 només s'han pogut editar les 50 de la família Albaretto, perquè les que tenia a mans l'editor Rizzoli s'han dispersat pel món dels col·leccionistes d'art. Ara bé, a l'editorial Rizzoli hem d'agraciar l'edició l'any 2009 del llibre *Daniel Johnston por Daniel Johnston* que ha estat publicat ara, cinc anys després, per l'editorial Sexto Piso. I passa que potser no és tanta la casualitat de coincidència d'editorial, perquè **Daniel Johnston** es proclama admirador de Dalí més d'un cop.

Jo contraposo dues escenes que crec que tenen certa solució de continuïtat, sobretot pensant en les figures religioses i castradores dels pares dels dos artistes. Per una banda l'historiador de l'art Ricard Mas, per explicar la simulació i els terrors dalinians, narrava una anècdota real sobre el Dalí nen, i ho repetia en roda de premsa. "Dalí, ja de petit, a Figueres, té molta por de les llagostes -el que en dèiem a la meua època de barbarismes un *saltamontes*- i a l'escola els companys se n'adonen i li ensenyen sempre que poden una llagosta i li refreguen per la cara. Ell, horroritzat, crida i arriba a tirar-se pel forat de l'escala de l'escola, a saltar, i es fa molt mal, i és que no podia controlar la seva por. Tan aterrit el tenien que pensa de fer alguna cosa per sortir-se'n, i aleshores dóna a entendre als companys d'escola que li fan molta por els ocells de paper, diu que li fan molta més por que no pas les llagostes."

I afegia: "Els companys, evidentment, s'obliden de les llagostes -són cruels i busquen el màxim efecte de la seva crueltat- i fan ocellets de paper i li acosten a la cara. Dalí crida horroritzat i es tira pel forat de l'escala (estem parlant d'un nen de sis o set anys); segueix mostrant el seu horror fingit: ell simula que té por, i no li importa tirar-se pel forat de l'escala i no li importa cridar i muntar el número; ell simula que està aterrit, però en realitat els ocells de paper no li fan por. Acaba de salvar-se dels efectes perniciosos d'aquest món, simplement simulant que està boig per tal de no estar boig de veritat, i simulant qualsevol cosa precisament per estalviar-se els problemes que a tots els altres mortals ens comporten les dificultats".

I al llibre *Daniel Johnston por Daniel Johnston* Jad Fair (**Half Japanesse**) explica: "Estant a Nova York, Daniel, M.C. Kostek i jo vam visitar l'Estàtua de la Llibertat, que per fi restava oberta al públic després d'una restauració exhaustiva. Vam pujar i baixar per les escales circulars que recorren l'interior de l'Estàtua i quan vam sortir ens va atrapar la policia. Daniel era darrere meu i jo no havia vist com ell havia dibuixat Ichtys (el símbol cristià del peix) en els murs tant pujant com baixant. Els dibuixos valdrien avui una bona suma [Johnston he exposat al Whitney de Nova York], però la policia no va pensar el mateix. Primer ens van dir que ens portarien a la presó, però

després d'un quart d'hora o poc més van dir a Dan que ens deixarien si prometia tornar i esborrar els dibuixos. A la pel·lícula [*The Devil and The Daniel Johnston*, 2005, de Jeff Feuerzeig, premiat per aquest film com a millor director al festival de Sundance] es va incloure la cinta d'àudio on se'ns sent parlant amb la policia. La primera vegada que vaig escoltar la cinta va ser a la *premier* del documental, al South by Southwest Music Conference and Festival. Abans no tenia ni idea que Daniel portés una gravadora".

Daniel Johnston grava la seva vida, dibuixa els personatges que li passen per la ment, els caricaturitza i ofereix un món, el seu, com va fer Dalí. **Johnston** tenia de fan Kurt Cobain (**Nirvana**), Dalí oficiava amb **Alice Cooper** algun dels seus ritus. També trobem al mateix llibre com Harvey Pekar assegura que "Daniel incorpora també algunes tècniques de composició de l'artista del surrealisme Salvador Dalí", cosa que es pot veure en algunes escenes psicòtiques amb figurins de les il·lustracions.

Però si **Johnston** amb qui de veritat dialoga és amb la sub i contracultura nord-americanes (Jack Kirby, Jim Steranko, Paul Gulacy, Gene Colan), jo abans de trencar amb tot el passat esplendorós potser recomanaria llegir llibres immensos que s'han tornat a publicar recentment (des de *Fulles d'herba*, de Walt Whitman -Edicions 1984, 550 pàgines- fins a *Los reconocimientos*, de William Gaddis -autor que Sexto Piso s'ha proposat editar complet, fins i tot aquestes prop de 1.400 pàgines)....-

És clar que no ens podem allunyar de la música ni de les arrels, així que... Mentre aquesta setmana us recomano anar divendres al concert en el marc del Festival BarnaSants i revisar un cop més l'obra d'**Adrià Puntí** -després de l'edició del llibre *Incompletament Puntí* (abril 2013) i la publicació del DVD *Un cor emigrant* de l'actuació a l'Auditori de Girona (gener 2014), ara **Puntí** avançarà l'EP *Benvinguts al desastre*, una petita part del nou material que formarà part de *La clau de girar el taller*, el proper treball del músic gironí-, la setmana vinent espero poder-vos començar a parlar d'uns altres llibres, sobretot d'un del tot imprescindible pels temps crítics que corren, un que l'any 2012 va escriure a Grècia un italià també força iconoclasta. Tant la música de la qual parla com el músic que ho escriu, i el com, no tenen pèrdua... i aniré estirant el fil, a veure...